

Enskild motion

Motion till riksdagen 2017/18:979

av **Staffan Danielsson och Daniel Bäckström (båda C)**

Rättssäkerheten vid myndigheters och domstolars behandling av djurskyddsärenden för lantbruket

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka rättssäkerheten vid myndigheters och domstolars behandling av djurskyddsärenden för lantbruket och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

De senaste åren har antalet djurskyddsärenden ökat. Länsstyrelserna får in fler anmälningar, gör fler kontroller och omhändertar fler djur. Samtidigt ökar missnöjet med hur djurskyddsärendena hanteras och avgörs. Detta skapar otrygghet i redan pressade näringar och kan även vara avskräckande för dem som kan tänka sig en framtid som animalieproducenter.

Det är ingen tvekan om att Sverige ska ha ett djurskydd av världsklass. Det är inte heller någon tvekan om att den som grovt vanvårdar sina djur ska beläggas med djurförbud. Men lika klart är att det ska finnas en hög rättssäkerhet i förfarandet. Oskyldighetspresumtionen ska gälla för alla och det ska finnas en verklig möjlighet till rättslig prövning, även i sakfrågan.

Många djurskyddsinspektörer gör ett bra jobb och har god kommunikation med djurägaren. Precis så som det ska fungera. Många av de problem som uppmärksammas vid inspektioner eller som har kommit in som anmälan kan rättas till på ett enkelt sätt om det finns en förtroendefull kommunikation mellan inspektören och djurägaren. Tyvärr fungerar det inte alltid så och det finns en rad fall där man har blivit osams och inspektörens opartiskhet blir ifrågasatt.

Djurägarna är ofta med fog rädda för den enorma makt som djurskyddshandläggarna har. Genom djurskyddslagets utformning kan de fatta tvingande omvälvande beslut utan förvarning som innebär enorma konsekvenser för företagaren, utan någon föregående rättslig prövning.

Tillsynsmyndigheterna bör i första hand sträva efter att i en förtroendefull dialog med djurhållarna ge råd och synpunkter på hur brister i djurhållningen ska avhjälpas. Om en djurhållare trots upprepade förelägganden inte rättar sig efter dem och djuren far illa ska naturligtvis djuren i sista hand tvångsomhändertas.

Med dagens ordning fattar länsstyrelserna beslut om detta på tillsynspersonens förslag, varefter djuren hämtas från gården. Ofta sker detta plötsligt utan någon förvarning. Detta är ett oerhört långtgående ingripande för en lantbrukare, grunden för hens försörjning rycks undan och hen drabbas av mycket stora kostnader för djurens transport, förvaring och utfodring under ofta långliga tider. Försäljning sker också ofta på ett sätt som ger mycket låga priser. Sammantaget blir straffet oerhört hårt för berörda företagare, många drabbas av ekonomisk ruin.

Idag kan ett sådant här för lantbrukaren helt omvälvande myndighetsbeslut med enorma ekonomiska konsekvenser vanligen i efterhand överklagas till en förvaltningsdomstol. Denna tar vid sin prövning främst hänsyn till att myndighetens beslut gått formellt rätt till men går vanligen inte in i sakbehandling om djuren hade det så dåligt att ett tvångsomhändertagande var motiverat. Bonden får alltså nästan aldrig rätt, utan myndighetens bedömning anses regelmässigt vara den korrekta.

Den principiellt viktiga frågan handlar om det ska vara tillåtet för en myndighet att på egen hand besluta att beslagta samtliga djur och utfärda djurförbud, utan att detta först prövas i domstol där berörd företagare kan försvara sig och där inspektion kan göras av djur och stallar.

Innebär inte myndighetens enorma makt en allvarlig kränkning av inte bara rätten till en rättvis och opartisk behandling av mänskliga rättigheter enligt Europakonventionens artikel 6? Och innebär inte beslutet att konfiskera djur en kränkning av äganderätt enligt det första tilläggsprotokollet i samma konvention?

Självfallet är det viktigt att djurs hälsa och välbefinnande skyddas och att det finns regler och bestämmelser för detta. Men ska verkligen en enda myndighet ha rätten att vara djurskyddskontrollinstans, polis, åklagare och domare på samma gång?

Nej, i all annan rättstillämpning håller staten isär myndighetskontroll och beslut om att beröva en företagare hans företag och dess tillgångar.

Den naturliga gången även här borde istället vara att länsstyrelsens beslut om tvångsomhändertagande av djur i lantbruket prövas i tingsrätt innan det vinner laga kraft, istället för i förvaltningsrätt först efter det att det har verkställts. Naturligtvis måste det alltså finnas möjlighet för länsstyrelsen att ingripa när djur far så illa att de skyndsamt måste omhändertas, det vi diskuterar i denna motion är när dialogen mellan myndighet och företagare pågått i månader och år och när det uppenbart finns tid att låta en domstol pröva myndighetens beslut innan det eventuellt vinner laga kraft.

Därtill borde avyttring av djuren, när så är nödvändigt, kunna ske på mer flexibla sätt än genom enbart tvångsomhändertagande, t ex genom att djuren under god tillsyn under en kort övergångstid är kvar på gården och kan försäljas av lantbrukaren själv.

För att kunna öka förtroendet för länsstyrelsernas djurskyddshantering så föreslår vi att djurägare som inte har förtroende för sin inspektör ska kunna begära en second opinion av en annan inspektör. Det är en liten kostnad för att öka förtroendet. Det blir också billigare för samhället i stort om problemen kan lösas på det sättet istället för att bli en rättsfråga för domstol.

När det gäller förvaltningsrätternas nuvarande hantering av djurskyddsärenden så finns det också som vi ser det en brist som behöver åtgärdas. Djurskyddsärendena är inte enbart en fråga om juridik och därför behövs det inte enbart juridisk kompetens

utan även expertkunskap. (Detta gäller även när förhoppningsvis tingsrätten prövar ett beslut om tvångsomhändertagande innan det vinner laga kraft.)

En relevant jämförelse kan göras med mark- och miljödomstolarna som handlägger mål som exempelvis gäller miljö- och vattenfrågor, fastighetsbildning och plan- och byggärenden. Dessa ärenden är också komplicerade på ett sätt som ligger utanför den normala juridiska kompetensen och därför anlitas tekniska råd och särskilda ledamöter.

På Sveriges Domstolars hemsida beskrivs behovet så här:

Vid avgörandet av mål och ärenden är såväl den juridiska kompetensen som expertkunskapen inom verksamhetsområdet viktig. Lagfarna domare dömer tillsammans med tekniska råd och särskilda ledamöter. De tekniska råden, som är anställda vid domstolen, har teknisk eller naturvetenskaplig utbildning. De särskilda ledamöterna tillför sakkunskap inom det område som målet eller ärendet gäller.

Vi menar att samma kunskapsbehov finns inom djurskyddsärenden och föreslår därför att även förvaltningsrätterna (och snart förhoppningsvis berörda tingsrätter) i djurskyddsmål ska kunna kompletteras med tekniska råd och särskilda ledamöter med sakkunskap.

Riksdagen bör mot bakgrund av det anförda ge regeringen tillkänna att skyndsamt utreda de frågor vi lyft i syfte att öka rättssäkerheten vid myndigheters och domstolars behandling av djurskyddsärenden för lantbrukets husdjur och företagare.

När riksdagen avslag vår motion vid riksmötet för två år sedan hänvisade miljö- och jordbruksutskottet till att frågorna bereddes i Regeringskansliet. Det gör de än och någon proposition verkar inte komma. Därför motionerar vi igen och yrkar att motionen sakbehandlas under detta riksmöte.

Staffan Danielsson (C)

Daniel Bäckström (C)